עין משפט נר מצוה

נב א ב מיי׳ פ״ו מהל׳ שבת הלכה לה סמג עשין ס טוש״ע או״ח סי׳ שפח סעיף ג:

ליקוטי רש״י

[נדפס בסוף המסכת]

רבינו חננאל

ומפני מה אין אומרין פתחא הוא ולשתרי משום דפתחא בקרן זוית (שני) [בשני] כתלים זהו מב׳ רוחותיה ואע״פ שאין שם פילוש אסורה. **וכן בית שנפרץ** מב׳ רוחותיו ואקשינן מאי שנא מרוח אחת דאמרינן פי תקרה יורד וסותם מב׳ רוחותיו נמי נימא הכי ואמרינן מתניתין כגון שנפרץ בקרן זוית דכל קרן זוית הוה ליה קרויו באלכסון וכי האי גוונא לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם. ושמואל אמר מתניתין בשנפרצה החצר ביותר מעשר ובדין הוא דאפילו מרוח אחת אסורה אלא משום דבעי למיתנא נפרץ בית מב׳ רוחותיה תנא נמי בפרוצות חצר מב׳ רוחותיה **ואקשינן** (וכי) [ובית] **גופיה למה ליה למיתנא** מב׳ רוחותיו דמרוח א׳ אפילו יתר מי׳ אמרינן פי תקרה יורד וסותם. לפיכך מותרים מב׳ רוחות נמי נימא פי תקרה יורד וסותם. ועוד לשמואל ליה לפי תקרה יורד וסותם. דאתמר אכסדרה בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה פי תקרה יורד וסותם. ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד׳ אמות ככרמלית דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם והויא לה רה״י. **ופרקינן לא קשיא** כי לית ליה לשמואל פי תקרה יורד וסותם היכא דאיכא ג׳ מחיצות והדביעית כולה פתוחה אבל היכא דאיכא ד׳ מחיצות ונפרץ מקצת מאחת מהן כגון מחיצות בית זה ונשארה מן המחיצה הדביעית אית ליה פי תקרה יורד וסותם. **מכל מקום קשיא.** כלומר אי אית ליה לשמואל פי תקרה יורד וסותם מרוח אחת הוא הדין מב׳ רוחות. **ופרקינן כגון שנפרץ האי בית בקרן זוית** וקירויו רחוק ממנו ד׳ טפחים דהוה מקום פתוח לדברי הכל. ואפילו לרשב״ג דאית ליה פחות מד׳ כלבוד אבל ד׳ דברי הכל לא ומשום הכי לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם. מרוח אחת אמרינן פתח הוא ב) מב׳ רוחות הוה ליה בקרן זוית כדאמרן ובג׳ מחיצות לא אמר שמואל פי תקרה יורד וסותם אלא במחיצה רביעית בלבד ואם ג) תאמר פתח הוא פתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי משום הכי תני ב׳ רוחות. **שמואל לא תני כרב** דלא קתני מתני׳ באלכסון. רב לא אמר כשמואל דאם פרצה זו הויא לה יתר מעשר הויא לה אכסדרה (כפ׳) [נפ׳] תקרה יורד וסותם ומותר לטלטל בכולה. והוא הדין לבית ג) אמות. **בפרצה י׳ בולי עלמא לא פליגי** דפתחא הוא ושרי כי פליגי ביתר מי׳ (היכא דאמרי׳) [ואיכא דאמרי ביותר מי׳] כולי עלמא לא פליגי דאסור כי פליגי ב׳ וב׳ לטעמיה ושמואל לטעמיה אלא הא דאמר רב יהודה

ב) [נעיל׳ ג.], ג) [נעיל׳ כה. וע״ע], ג) נעיל׳ כה. ה; ז) נעיל׳ פו., ה) [ועי׳ מוס׳ ב״ב יג: ד״ה הכא מפסק׳], ו) סוד״ה בשתי.

הגהות הב״ח

(ב) רש״י ד״ה כדאמרי הד״ם עם ד״ה וקירוי[2] אמי וכו׳ קקן זוית סוא שנפרץ זה שכותל ועל פני כל הפרצה נפרץ הקירוי שמוך לה ממנו[3] כל״ל ומיפה וכגון[4] ומיפה מן הקירוי[5] ממקן: (ג) **בא״ד** נרוחב לכרצע[6] ומתק למעט כל״ל ומיפה למעט ממקן[7]: (ד) **בא״ד** נקרן זוית וקירוי גם הוא[8] נפרץ בלכרצע וכו׳ כמעט פרצה כסותל נמצא שיש כאן וכו׳ ליה לליה לשמואל:

רב נסים גאון

אלא כדאמרי בי רב משמיה דרב. איתא בסוף פרק ראשון דסנהדרין (דף יז:) אמרי בי [רב] רב הונא:

הגהות וציונים

ב) לרש״י ותוס׳ צ״ל באורבעה (רש״ש, וכ״ה בכת״י): ג) צ״ל דאע״ג (מהרש״ל [השלם]): ג) בדפוס שאלוניקי ״דלא מיתסר״, וכ״ה באו״ז: ד) בדפוס שאלוניקי דמוקי, וכ״ה באו״ז: ה) בדפוס שאלוניקי ״**אם** היתה בה מחיצה **אחת** כהלכתה״, וכ״ה באו״ז: ו) יש לגורסו (רש״ש, דק״ס): ז) כן הוא גירסת מהרש״א, וגי׳ מהרש״ל **צפונית** (גליון). וגירסת רש״ש **מערבית**: ח) יש להוסיף **דהא** (דפוס ויניציאה רפ״ח ודפוס שאלוניקי וכת״י): ט) שייך לדף צה ע״א (גליון): י) לרשות (דפוס שאלוניקי וכת״י): כ) מוקי (דפוס ויניציאה רפ״ח). ובתוס׳ הרא״ש ״דמוקי פלוגתיהו בעשר וליית ליה לשמואל פי תקרה **אמאי לא** אמרי דפתחא הוי׳: ל) צ״ל **בי**׳, דהיינו **בעשר** (דפו״י): מ) כ״ה בדפו״י שהיה לפני הב״ח במקום ״וקירויו״ שלפנינו: נ) מהרש״ל [השלם] הגיה בדומה לזה ״שנפרץ זה הכותל **ונפרץ** (כנדצ״ל במקום ״נפרץ״ שבמהרש״ל [השלם]) **מן** הקרוי על פני כל הפרצה סמוך לה במזרח״: ס) גם במהרש״ל [השלם] ליתא, ובמהרש״ל דפוסים חדשים איתיה: ע) ר״ל ש״מן הקירוי״ ליתא בדפו״י שהגיה הב״ח (ונוסף ע״פ מהרש״ל בדפוסים חדשים אלא שהשמיטו תיבת ״ן[נפרץ]״): פ) צ״ל ארבעה וכ״ה במהרש״ל [השלם] (דלא כבדפוסים חדשים של המהרש״ל), וכן הוא באו״ז. בדפוס שאלוניקי ״ברוחב ד׳ **טפחים**״, וכן הגיהו הג״מ יצחק אייזיק חבר, בן אריה, רש״ש. גם הריטב״א הביא בשם מרן שנפרץ הקרוי ברוחב ד׳ **טפחים**. עי״ש ובשפת אמת. בהמשך הדבור בדפוסים חדשים נדפס שש פעמים ״ארבע״ במקום ״אורבעה״ בדפוסים הישנים, ובמהדורתינו תיקננו ע״י הוספת גרש: צ) מהרש״ל: ק) כ״ה בדפוס ויניציאה רפ״ח:

א וכגון שנפרצה בקרן זוית [ב] דפיתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי: וכן בית שנפרץ משתי רוחותיו: מאי שנא מרוח אחת דאמרינן פי תקרה יורד וסותם משתי רוחות נמי ליימא פי תקרה יורד וסותם דאמרי דבי רב משמיה דרב [ג] כגון שנפרץ בקרן זוית וקירויו באלכסון דליכא למימר פי תקרה יורד וסותם ושמואל אמר אפילו ביותר מעשר אי הכי מרוח אחת נמי משום בית ובית גופיה תקשי מאי שנא מרוח אחת דאמרי׳ פי תקרה יורד וסותם מב׳ רוחות נמי נימא פי תקרה יורד וסותם ותו מי איכא [ד] לשמואל פי תקרה יורד וסותם והא אתמר [ה] אכסדרה בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה ושמואל אמר מטלטלין בה אלא בד׳ אמות הא לא קשיא כי ליתיה בד׳ אבל בשלש איכא ליה מ״מ קשיא כדאמרי בי רב משמיה דרב כגון שנפרץ בקרן זוית וקירויו באלכסון הכא נמי כגון שנפרץ בקרן זוית וקירויו בארבע [ו] שמואל לא אמר כרב אלכסון לא קתני ורב לא אמר כשמואל אם כן הויא ליה אכסדרה ורב לטעמיה דאמר אכסדרה מותר לטלטל בכולה [ז] דאיתמר אכסדרה בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות רב אמר מותר לטלטל בכולה ואמרינן פי תקרה יורד וסותם בעשר בולי עלמא לא פליגי כי פליגי ביתר מעשר ואיכא דאמרי ביתר בולי עלמא לא פליגי כי פליגי בעשר והא [ח] דאמר רב יהודה קורה

ד׳ לכתן וד׳ לכאן ונרץ לתוכו פי תקרה מרובע בשפת הקירוי המזרחי ולכותל וכן מרובע בשפת מקוטע פרצת הפתוחה. לשון קצר שנפרץ בקרן זוית וקירויו (ג) נפרץ מרובע ברוחב לפניס למזרח וכן לצפון ולתוך פרצת הקירוי ממש אמות לכאן וממש אמות ועוד לכאן כמדת פרצת הכותל שיש כאן מרובע פיות תקרה אחת למזרח ממש אמות מרובע ואחת לתוך מרובע סמוך לה בדרום ועוד אחת לנגד פרצת הכותל הצפוני ממש אמות מרובע ואחת לתוך מרובע (מרובע׳ ט) ממקומו מזרחית [ט] ומערבית לה לשמואל פי תקרה יורד וסותם: ה״ג שמואל [י] לא אמר כרב אלכסון [יא] לא קתני. לכאי לא מוקמא שמואל בעשר ובקירוי שלם כרב דיתת קתני שממש וכל הפתים קירוין מלמן ולא מלכסון לכך נהי נמי דפתחא לא הוי בקרן זוית נפתחה פי תקרה בשתי אמות מבל פרצת הקירוי מיכא למימר [כ] דקתני בית שנפרץ בית וקירויו עמו קאמר ובשתי רוחות כגון קרן זוית מלטרינא ליה לתי מרוח אחת לפילו נפתח הקירוי בד׳ רוחב כנגד כל הפרצה להיינו תוך יותר מעשר אין כאן מרובע שלם פי תקרה אחת לתוך ואפס ובשלש אית ליה יורד וסותם: ורב [יב] לא אמר כשמואל. דת״ל דנפרץ הקירוי עמהן ויש כאן מרובע פיות לפילו הכי מיכא למימר בכולהו יורד וסותם דהכי סבירא ליה מלכסדרה בבקעה: **בעשר בולי עלמא** [יג] לא פליגי. דבעלמא פי תקרה נמי פתחים הם [כא] קורה ארבעה מתיר בחורבה. מורכה הפרוסה בראשו [כב] פרוצים ונסתרים בטלטול ויש הם קורה לתשיב נתוים על שני יתידות מותר לטלטל מתחים לתרבע פיותיה יורדין וסותמין ג׳ נגדה וג׳ כנגדה: שיש

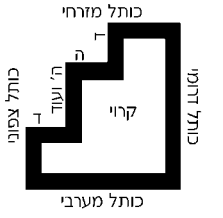

ב) לולי ר״ל דע״י הפי תקרה מעשה בפתחא ומ״מ הסתום, ג״כ דוקא נקרן זוויות. ג) נלקמה דר״ל דאפי׳ דאתי פתח בפרצה אינו אלא מלמעלה ומ״מ הסתום, מ״מ ושמואל דאפילו ביתר מעשר אין פתח מעשר ודו״ק. ד) נלקמה ע״ל ומ״מ נפתח כדפרישית לעיל:

קורה ד' מתיר בחורבה ורב נחמן אמר רבה בר אבוה קורה ד' מתיר במים מני להך לישנא דאמרת בעשר לא פליגי בעשר ודברי הכל להך לישנא דאמרת בעשר פליגי כרב לימא אביי ורבא בפלוגתא דרב ושמואל קמיפלגי דאיתמר סיכך על גבי אכסדרה שיש לה פצימין כשירה אין לה פצימין אביי אמר כשירה ורבא אמר פסולה אביי אמר כשירה אמר[א] פי תקרה יורד וסותם ורבא אמר פסולה לא אמר[א] פי תקרה יורד וסותם לימא אביי כרב ורבא כשמואל אליבא דשמואל כולי עלמא לא פליגי כי פליגי אליבא דרב אביי כרב ורבא עד כאן לא קאמר רב התם אלא דהני מחיצות לאכסדרה עבידי אבל הכא דהני מחיצות לאו לסוכה עבידי לא: רבי יוסי אומר אם מותרין: איבעיא להו רבי יוסי לאסור או להתיר אמר רב ששת לאסור וכן אמר רבי יוחנן לאסור תניא נמי הכי אמר רבי יוסי כשם שאסורין לעתיד לבא כך אסורין לאותו שבת איתמר רב חייא בר (א) יוסף אמר הלכה כרבי יוסי ושמואל אמר הלכה כרבי יהודה ומי אמר שמואל הכי והתנן א"ר יהודה בד"א בעירובי תחומין אבל בעירובי חצירות מערבין בין לדעת בין שלא לדעת לפי שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין שלא בפניו ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יהודה ולא עוד אלא כל מקום ששנה רבי יהודה בעירובין הלכה כמותו וא"ל רב חנא בגדתאה לרב יהודה אמר שמואל אפילו במבוי שניטל קורתו או לחייו וא"ל בעירובין אמרתי לך ולא במחיצות אמר רב ענן לדידי מיפרשא לי מיניה דשמואל כאן שנפרצה לכרמלית כאן שנפרצה לרשות הרבים: **מתני'** הבונה עלייה על גבי שני בתים וכן גשרים המפולשים מטלטלין תחתיהן בשבת דברי רבי יהודה וחכמים אוסרין ועוד א"ר יהודה מערבין למבוי[ב] המפולש וחכמים אוסרין: **גמ'** אמר רבה לא תימא היינו טעמא דרבי יהודה משום דקא סבר ב' מחיצות דאורייתא אלא משום דקסבר פי תקרה יורד וסותם איתיביה אביי יתר על כן א"ר יהודה מי שיש לו שני בתים משני צידי רה"ר עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רה"ר בכך א"ל מהדיא אין מהא ליכא למשמע מינה אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא מדקתני ועוד א"ר יהודה מערבין במבוי המפולש וחכמים אוסרין אי אמרת בשלמא משום דקא סבר פי תקרה יורד וסותם היינו דקתני ועוד אלא אי אמרת משום דקא סבר שתי מחיצות דאורייתא מאי ועוד שמע מינה:

הדרן עלך כל גגות

המוצא תפילין מכניסן זוג זוג ר"ג אומר שנים שנים בד"א בישנות אבל בחדשות פטור מצאן צבתים או כריכות מחשיך עליהן ומביאן ובסכנה

רש"י

שיש לה פצימין. עמודין קבועין במחילותיה פתוח[ג] מג': אליבא דשמואל כ"ע לא פליגי. כלומר ודאי כדקאמרת אביי כרב ולא כשמואל דמודה אביי לשמואל פסולה דכיון דבאכסדרה דהנך פיות תקרה לאכסדרה נעשו ואפ"ה אסר בטלטול שבת כ"ש דלא מהני לענין סוכה דלא לסוכה עבידי: כי פליגי אליבא דרב. כלומר הא דאמרת רבא כשמואל ולא כרב לא היא דרבא נמי כרב אמרה למילתיה ואמר לך ע"כ לא קא שרי רב לענין שבת: אלא דהני מחיצות. פי'[ד] אותן הקורות הנתונים על ארבעה עמודים דאינהו פי תקרה לאכסדרה עבידי: לאו לסוכה. לשם סוכה ואע"ג דלא בעי' מחיצות לשמן כולי האי מיהא לא מקילינן: במה דברים אמורים. דצריך להודיע בפרק חלון[ו]: ערובי חצירות. לעולם הוא זכות להן אבל עירובי תחומין פעמים שהוא חוב שמפסידין לרוח שכנגדה: נפרצה לכרמלית. שרי כר' יהודה דאי נמי אתי לאפוקי לבר לאו איסורא דאורייתא איכא: מתני' על גבי שני בתים. והם בשני צידי רה"ר מטלטלין תחת העלייה דפי תקרה מכאן ומכאן יורד וסותם: וכן גשרים המפולשים. שיש להם מחיצות מלמטה בשני הצדדים: מערבין למבוי המפולש. הואיל ואיכא שתי מחיצות: גמ' דאורייתא. הלכה למשה מסיני כדאמרינן בפ"ק (דף ד.) שיעורין חצילין ומחיצות הלכה למשה מסיני והרי יש כאן ב' מחיצות משני הבתים דאי לאו משום פי תקרה לא הוה שרי: יתר על כן וכו'. רישא דברייתא אחד חלון שבין שני בתים ואחד חלון שבין שתי חצירות וגשרים ונפשות ורה"ר המקורה מטלטלין תחתיהן בשבת דברי ר' יהודה יתר על כן אמר רבי יהודה דאפילו רה"ר גמורה ואין שם תקרה למימר יורד וסותם שרי בשתי מחיצות של שני צידי רה"ר: מהדיא אין. מגית למשמע דשתי מחיצות דאורייתא אבל ממתני' לא שמעינן לה דטעמא משום סתימת פי תקרה הוא: מתני' נמי דייקא. דאית ליה לרבי יהודה שתי מחיצות דאורייתא: אי אמרת בשלמא. טעמיה דר' יהודה (ב) דקמייתא משום דשתי מחיצות דאוריי' היינו דקתני ועוד זו דמשמע ועוד זו אע"ג דליכא פי תקרה מתיר ר' יהודה משום האי טעמא אלא אי אמרת טעמיה בקמייתא משום פי תקרה מאי ועוד הא במבוי ליכא פי תקרה. לשון אחר מתני' נמי דייקא כרבה דטעמא דקמייתא משום פי תקרה הוא וה"ג אא"ב דטעמא דר"י בקמייתא משום דקסבר פי תקרה יורד וסותם ובתרייתא משום שתי מחיצות היינו דקתני ועוד[ה] זו מתיר רבי יהודה ואע"ג דליכא פי תקרה משום שתי מחיצות אלא אי אמרת קמייתא נמי משום שתי מחיצות מאי ועוד היא היא ופשיטא דמערבין. ראשון שמעתי ואית דגרסי כלישנא בתרא ומסתברא כוותייהו:

הדרן עלך כל גגות

המוצא תפילין. בשדה במקום שנאבדין: מכניסן. לעיר ולבית: זוג זוג. אחד בראש ואחד בזרוע והיינו זוג כדרך שלובשן בחול וחוזר ומכניסן זוג אחר זוג עד שיכלו: שנים שנים. זוג בראש וזוג בזרוע ובגמרא בעי טעמא מאי ניהו: בישנות. שניכר הקשר העשוי כמין שדי דודאי תפילין הן ויש בהן קדושה ואסור להניחן בבזיון: אבל בחדשות פטור. מלהכניסן דילמא קמיע הן בעלמא ואין בהן קדושה אלא בנעשים כהלכתן דהיינו לשמן הלכך לא מחללינן שבתא עלייהו: צבתים. קשרים קשרים הרבה תפילין בכל קשר ובגמ'[ח] מפרש מאי צבתים ומאי כריכות: מחשיך עליהן. יושב עד שתחשך ויש שם וישמרם ולכשתחשך יטלם יחד. ובגמ'[ח] פריך וליעיילינהו זוג זוג:

תוספות

ושמואל אמר הלכה כרבי יהודה. בסמוך מוקי לה בנפרצה לכרמלית ונראה דהלכתא כרב באיסורי[ט] ואפי' בנפרצה לכרמלית הלכה כרבי יוסי דמחמיר והיכא דאיתנהו למחיצות אפילו ר' יוסי מודה דאמר שבת הואיל והותרה הותרה כדאמרי' (ג) פ' קמא (דף יז.): **איתיביה** יתר על כן. פריך מברייתא משום דממתניתין דקתני ועוד א"ר יהודה מערבין במבוי המפולש לא שמעינן ברשות הרבים גמורה:

הדרן עלך כל גגות

המוצא תפילין. הך פירקא במסכת שבת ה"ל למיתני גבי הוצאות אלא משום דקתני סיפא רבי יהודה אומר נותן אדם לחבירו[ו] וחבירו לחבירו אפילו חוץ לתחום ועוד משום דקתני בסוף פרקין[י] רבי שמעון אומר כל מקום שהתירו לך חכמים משלך נתנו לך ומפרש בגמ' דקאי אסוף מי שהוציאוהו: **מכניסן** זוג זוג. בספ"ק דביצה (דף טו.) מוכח דאיירי דלא מינטרי מחמת כלבי אבל מינטרי מחמת כלבי אע"ג דלא מינטרי מחמת גנבי לא: **אבל** בחדשות פטור. איסור נמי איכא דלקמן (צז.) תניא אוסר בחדשות: לימא

עין משפט נר מצוה

כג א ב מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה לד סמג עשין לג טוש"ע א"ח סי' שסא ס"ב סי' שסה סעיף ז:

כד ג מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה יא סמג שם טוש"ע א"ח סי' שסד סעיף ה:

א ד מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה כג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שא סעיף מב:

רבינו חננאל

קורה מתיר בחורבה פי' כשמניחה ע"ג פסין ומותר לטלטל בחורבה הסמוכה לו לביתו ורב נחמן אמר קורה ד' אם תלויה או עומדת מתיר במים כלומר באילין חלוקות המים כמחיצה בתוך המים לפיכך מותר לו למלאות מים ולהכניסו לביתו כמאן אמרה לשמעתייהו. **ופרשינן להההוא לישנא דאמרינן בי' פליגי** הני כרב דאמר בעשר אמרינן פי תקרה יורד וסותם קורה חזינן לה כאלו פיה במקום פי תקרה זו אינה מתרת. אבל לשמואל דלית ליה פי תקרה יורד וסותם גם קורה זו אינה מתרת דמחיצה מעליא בעי. ולההוא לישנא דאמר ביותר מי' פליגי אבל בי' לדברי הכל אית להו פי תקרה יורד וסותם. האי תקרה כפי תקרה דמי ולדברי הכל שרי. **נימא אביי ורבא בפלוגתא דרב ושמואל פליגי** דאתמר סיכך ע"ג אכסדרה שיש לה פצימין כגון אבני בניין היוצאות מן הכותל אחת למעלה מחברתה וביניהן חלל לקבל אחרת כשרה שאלו הפצימין כמו מחיצה הן. אין לה פצימין אביי אמר פי תקרה יורד וסותם כרב רבא אמר פסולה כשמואל. **ודחינן אליבא דשמואל כ"ע לא פליגי** דלא חד מינייהו אמר כוותיה דהא לית הלכתא כוותיה כי פליגי אליבא דרב אביי כרב. אביי אמר עד כאן לא אמר רב התם אלא משום דהני תלת מחיצתא וקירויה כולהו לאכסדרה עבידן. אבל הכא גבי סוכה דמחיצתא לבתים עבידי ולאו להאי סוכה עבידי אפילו רב מודה דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם: **איבעיא להו ר' יוסי לאסור או להתיר קא בעי** ואסיקנא רב ששת ור' יוחנן אמרי לאסור תניא נמי הכי ר' יוסי אמר הואיל ואסורין לעתיד אסורין נמי לאותה שבת **רב אמר הלכה כר' יוסי ושמואל אמר הלכה כר' יהודה.** ומי אמר שמואל הלכה כר' יהודה בהא. והאמר רב יהודה אמר שמואל כל מקום ששנה ר' יהודה בעירובין הלכה כמותו. ואוקימנא להא דתנן א"ר יהודה בד"א בעירובי תחומין אבל בעירובי חצרות מערבין לאדם לדעתו ושלא לדעתו שזכין לו לאדם שלא בפניו ואין חבין לו [אלא בפניו] וא"ל רב חנא בגדתאה לרב אמר שמואל הלכה כר' יהודה אפילו במבוי שניטלה קורתו או לחייו. ואמר ליה בעירובין אמר ולא במחיצות. ופרקינן בשנפרץ לכרמלית הלכתא כוותיה. אבל שנפרץ לרה"ר לית הלכתא כוותיה. וקיי"ל כרב דאמר הלכתא כר' יוסי: הבונה עלייה ע"ג ב' בתים כו'. דייקא טעמא דר"י משום דקא סבר פי תקרה יורד וסותם ולא משום דב' מחיצות דאורייתא הן. ור' יהודה תרתי אית ליה שפי תקרה יורד וסותם מיהא ואית ליה ב' מחיצות דאורייתא הן מהא דתניא יתר על כן א"ר יהודה מי שיש לו ב' בתים כו'. אמר רב אשי מתני' נמי דייקא דקתני ועוד אמר ר' יהודה מערבין במבוי המפולש היינו דקתני ועוד [אלא] אי אמרת אידי ואידי ב' מחיצות [illegible] ש"מ: הדרן עלך כל גגות

מסורת הש"ס עם הוספות

א) לעיל ג. סוכה יח:, ב) לעיל מז: פח:, ג) [לעיל פא:], ד) שבת ו. וקח. לעיל ו. יב: כב. נט:, ה) שבת סב: ביצה טו., ו) [ע' תוספות לקמן לז. ד"ה מאלתן], ז) [לעיל פא.], ח) [לעיל צג. צד.], ט) בכורות מט:, י) דף קח ע"א.

הגהות הב"ח

(א) גמ' איתמר רב חייא בר אשי אמר רב הלכה כר' יוסי: (ב) רש"י ד"ה אי אמרת בשלמא וכו' בקמייתא משום וכו' דקתני ועוד דמשמע כל"ל ותיבת "זו" נמחק: (ג) תוס' ד"ה ושמואל וכו' כדאמרינן סוף פרק קמא:

גליון הש"ס

גמ' איתיביה אביי יתר על כן. עיין לעיל דף פו ע"א תוס' ד"ה קורה ארבעה: שם א"ל מהדיא אין. כתובות דף נח ע"ב שבועות דף לא ע"ב:

הגהות וציונים

א] אמרינן (כת"י, וכ"ה לפנינו בסוכה): ב] ברי"ף ובמשנה שבירושלמי במבוי, וכ"ה בגמרא: ג] בדפוס ויניציאה רפ"ח ושאלוניקי "פתוח פחות מג'", וכ"ה בראשונים ובכת"י: ד] "פי'" ליתא בדפוסים הישנים והוסיפוהו בד' בבשויץ בשבוש (דק"ס): ה] יש להוסיף היינו דקתני ועוד כלומר ועוד זו מתיר ר"י (דפו"ר): ו] חבית לחבירו (כ"ה בתוס' הרא"ש).

ליקוטי רש"י

קורה ד' מתיר בחורבה. קורה המתוחה מחומה לחומה בחורבה כדרך חורבות הנופלות ונשארים בהן קורות ויש ברחבה ארבעה והיא מוטלת על רחבה מותר לטלטל תחתיה דקא אמר של מודיה יורדין וסותמין דסבר לה כר' יוסי דאמר (לקמן פו:) מחיצה תלויה מתרת ולית הלכתא כוותיה ולהכי נקט ארבעה דכי אמרת מודין יורדין וסותמין יהא בין חלל המחיצות ארבעה דמחיצה העשויה לפחות מחלל ארבעה אינה מחיצה [לעיל פו.]. סיכך על גבי אכסדרה שיש לה פצימין. כל חצר שבתלמוד לפני הבתים והבתים פתוחין לו חצר זו מקום בתים מתוכה ופתוחין לה סביב משלש רוחותיה ולפני הבתים יש תקרה מכסדרות סביב לשלשה רוחותיה והאכסדרה פתוחה היא ואין לה דופן לצד חצר ויש עליה תקרה והוא סיכך על גגה כל אורכה של כל חצר שבאכסדרה אין היקף מאכסדרה ואין דופן לסוכה זו אלא מחיצות הבתים המפסיקות בין בתים לאכסדרה [illegible]

[illegible]

עין משפט
נר מצוה

ב א מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה יז סמג לאוין סה טור ש"ע א"ח סי' שמט סעיף ג:
ג ב מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה ב סמג עשין כב טור ש"ע א"ח סי' כז סעיף א:
ד ג מיי' שם הלכה א טוש"ע שם סעיף ט:

רבינו חננאל

פ"י המוצא תפילין מכניסן זוג זוג כו'. זוג אחד אין טפי לא לימא תנן סתם דלא כר' מאיר דאי ר' מאיר האמר כל מאן דבעי מציל דתנן ולשם הוא מוציא כל כלי תשמישו ולובש כו'. אמר רבא אפילו תימא ר' מאיר כדרך מלבושו בחול התירו לו להוציא בשבת התם דבחול כמה דבעי לביש אצולי נמי כמה דבעי מציל הכא דבחול כו'. רבן גמליאל ב' ב' כו'. אוקימנא דר"ג סבר שבת לאו זמן תפילין הוא ומשום בזיון כתבי קודש שרו ליה רבנן וכי שרו ליה רבנן לא שרו ליה אלא דרך מלבוש במקום תפילין וסבר לה כר' שמואל בר רב יצחק דאמר כו' וגם בזרועו נמי יש בו מקום להניח [שני] תפילין. פי' קיבורת הזרוע שכנגד בית השחי והיא בצעת אדרע וי"א טהר או כף. פי' צבתים מעוכין אלו על אלו מלשון וגם שול תשולו לה מן הצבתים ולישנא דרבנן שנים מדובקין זה על זה נקראין צבותין מלשון צבת בצבת עשויה והן אחד כל בתי זו הני צבותין מתקיימה לימא תנן סתמא ור"ג בהא דר' שמואל בר רב יצחק פליגי ודחינן לא דכ"ע אית להו דר' שמואל בר רב יצחק ובשבת זמן תפילין פליגי דת"ק סבר שבת זמן תפילין הוא לא שרי אלא זוג אחת בלבד. ור"ג סבר שבת לאו זמן תפילין הוא ומשום כתבי הקודש שרו ליה רבנן דרך מלבוש כדרך שראוי לו ללבוש וכיון שיש לו מקום ללבוש בו ב' תפילין התירו לו שנים איכא דאמרי כ"ע שבת זמן תפילין הוא ובלצאת בעי כוונה פליגי ת"ק סבר לצאת לא בעי כוונה ור"ג סבר לצאת נמי בעי כוונה

ליקוטי רש"י

[שייך לעמוד א] בד"א. דאין מערבין לו לאדם אלא לדעתו שנתרצה. בעירובי תחומין. דשמא הוא רוצה לו להפסיד אלפים למזרח על מנת להשתכר אלפים למערב. בעירובי חצירות. אין שם הפסד אלא ריוח [לעיל פא:]. בגדתא. שם עירו. נגדד היא עיר החשובה בבבל ומשתרכת בכל [בכורות נה:]. ובעל אגדה י"ל שם מקום שהוא בבבל שמנו בגדד [יבמות סז:]. עיר שבבבל ושמה בגדת בפסק סדרו של רב שרירא גאון היא נזכרת [כתובות ז:]. דמן בגדד עיר שנולד בה ובכתבי רב שרירא היא נזכרת [רשב"ם ב"ב קמב:]. למבוי המפולש. ששתי

לימא תנן סתמא דלא כרבי מאיר. אדבריית' לקמן [ט] דקתני בהדיא רבי מאיר אומר מכניסן זוג זוג הוי מצי למפרך דר"מ אדר' מאיר אלא דניחא ליה טפי לאקשויי אמתניתין ומכח דקתני עלה בברייתא ר' מאיר אומר מכניסן זוג זוג לא היה יכול להוכיח דמתני' רבי מאיר כדמוכח בסמוך אההיא דשבת ולאקשויי דר"מ אדרבי מאיר דאדרבה לקמן מוכח דמתניתין דלא כר"מ דמתני' קתני במה דברים אמורים בישנות ובריית' קתני רבי מאיר אומר אחד חדשות ואחד ישנות: אי קסבר שבת זמן תפילין. פירש בקונטרס משום הכי שרי אבל לאצולי טפי מן המצוה לא וקשה דאם מכח זה בא לדקדק דזוג אין טפי לא אם כן בסמוך דקאמר לעולם לאו זמן תפילין הוא ה"נ דמצי למימר לעולם זמן תפילין הוא אלא י"ל דאי זמן תפילין הוא איכא בל תוסיף אע"ג דלא מיכוון כדמסיק רבא בפרק ראוהו בית דין (ר"ה דף כח:) ולהכי זוג אחד אין טפי לא:

וכי שרו רבנן לענין הצלה דרך מלבוש במקום תפילין. פירש בקונטרס דשלא במקום תפילין הן בולטין יותר מדאי ונראה משאוי ולכך אסור ואין זו סברא אלא נראה דהטעם משום דלא מיקרי מלבוש אלא במקום שרגיל להניחו בחול:

מקום יש בראש שראוי להניח בו ב' תפילין. מסופק היה ר"י איזה שיעור יש ברוחב תפילין דיש עושין גדולים מחבריהם[כ] ויש שעושין אותם קטנים ביותר ומדקאמר מקום יש בראש להניח ב' תפילין משמע דשיעור רחבו שיתמלא מקום השנים ואור"י דמלא במדרש[ל] דשיעורן כב' אצבעות וסמך לדבר (ד) דצין רוחבו ב' אצבעות כדאמר' בפ' קמא דסוכה (ד' ה.) ואמרי' בפ"ק דערכין (דף ג:) שערו היה נראה בין ציץ למצנפת ששם מניח תפילין ודומה דציץ היה במקום הראוי להנית תפילין אע"ג דגבי ציץ כתיב (שמות כח) מצחו ומתרגמינן בין עינוהי גבי תפילין נמי כתיב (דברים יא) בין עיניכם ודרשינן[י] בגובה שבראש[כ]:

ידך זו קיבורת. הוא קצות בשר שבזרוע שבין המרפק שקורין קודא (ה) בלע"ז ובין הכתף וקיבורת כמו קיבורא דאהיני[ל] ולא כמו שמפרש קיבורת הוא קצות בשר שבין פיסת היד למרפק סמוך למרפק דבכל מקום משמע דתפילין הן בזרוע ובמסכת אהלות (פ"א משנה ח) משמע דזרוע הוא בין המרפק ולכתף דקאמר שלשים בפיסת יד (ו) כו' שנים בקנה ושנים במרפק אחד בזרוע וארבע בכתף ובהקומץ רבה (מנחות ד' לז:) נמי אמרי' דבעינן שתהא שימה כנגד הלב:

ימים

ובסכנה מכסן והולך לו [א] רבי שמעון אומר נותנן לחבירו וחבירו לחבירו עד שמגיע לחצר החיצונה [ב] וכן בנו נותנו לחבירו וחבירו לחבירו אפילו[ג] מאה רבי יהודה אומר [א] נותן אדם חבית לחבירו וחבירו לחבירו אפילו חוץ לתחום אמרו לו לא תהלך זו יותר מרגלי בעליה: גמ' זוג אחד אין טפי לא לימא תנן סתמא דלא כרבי מאיר דאי כרבי מאיר האמר לובש כל מה שיכול ללבוש ועוטף כל מה שיכול לעטוף [ג] דתנן ולשם מוציא כל כלי תשמישו ולובש כל מה שיכול ללבוש ועוטף כל מה שיכול לעטוף והדיא סתמא ממאי דרבי מאיר היא דקתני עלה לובש ומוציא ופושט[ב] ולובש ומוציא ופושט אפילו כל היום כולו דברי ר"מ אמר רבא אפילו תימא רבי מאיר התם דרך מלבושו כחול שוויה רבנן והכא דרך מלבושו כחול שוויה רבנן התם דבחול כמה דבעי לביש לענין הצלה נמי שרו ליה רבנן הכא דבחול נמי זוג אחד אין טפי לא לענין הצלה נמי זוג אחד אין טפי לא: רבן גמליאל אומר שנים שנים: מאי קסבר אי קסבר שבת זמן תפילין הוא זוג אחד אין טפי לא ואי קסבר שבת לאו זמן תפילין הוא ומשום הצלה דרך מלבוש שרו ליה רבנן אפילו טפי נמי לעולם קסבר שבת לאו זמן תפילין הוא וכי שרו רבנן לענין הצלה דרך מלבוש במקום תפילין אי הכי זוג אחד (א) נמי אין טפי לא [ד] אמר רב שמואל בר רב יצחק מקום יש בראש להניח בו שתי תפילין הניחא[ה] דראש דיד מאי איכא למימר כדרב הונא דאמר רב הונא פעמים שאדם בא מן השדה וחבילתו על ראשו ומסלקן מראשו וקושרן בזרועו[ד] אימר דאמר רב הונא שלא ינהג בהן דרך[ה] בזיון ראוי מי אמר אלא כדאמר רב שמואל בר רב יצחק מקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין הכא נמי מקום יש ביד שראוי להניח בו שתי תפילין [ו] תנא דבי מנשה [א] על ידך [ב] זו קיבורת [א] בין עיניך זו קדקד היכא אמרי דבי רבי ינאי [ג] מקום שמוחו של תינוק רופס לימא בדרב שמואל בר רב יצחק קמיפלגי דת"ק לית ליה דרב שמואל בר רב יצחק ורבן גמליאל אית ליה דרב שמואל בר רב יצחק לא דכולי עלמא אית להו דרב שמואל בר רב יצחק והכא [ו] בשבת זמן תפילין קמיפלגי דת"ק סבר שבת זמן תפילין הוא ורבן גמליאל סבר שבת לאו זמן תפילין הוא ואיבעית אימא דכ"ע שבת זמן תפילין הוא והכא [ו] במצות צריכות כוונה קמיפלגי ת"ק סבר לצאת בעי כוונה ורבן גמליאל סבר לא בעי כוונה
ואיבעית

ובסכנה. שאינו יכול לשמרן שם ומתיירא[ו] מפני הליסטים: נותנן לחבירו וחבירו לחבירו. דכל חד וחד לא ממטי להו ארבע אמות: לחצר החיצונה. של עיר שהוא מקום המשתמר ראשון: וכן בנו. שילדתו אמו שם בשדה בשבת[ס]: לא תהלך זו יותר מרגלי בעליה. אין יכולין להרחיקה מתחום שביתת בעלים הכל לפי מה שעירבו הבעלים: גמ' לובש כל מה שיכול ללבוש. לענין הצלת דליקה תנן בכל כתבי הקודש (שבת דף קכ.): ולשם הוא מוציא. לחצר שסמוכה לדליקה: התם. דקאי בשאר מלבושין דכמה דבעי לביש בחול: זוג אחד אין. דקסבר שבת זמן תפילין הוא ומשום הכי שרי (ב) ובלאו הצלה נמי אם בא להניח תפילין מניח ומשום הצלה לא שרינן ליה טפי: מאי קסבר. דקא שרי שנים שנים אבל טפי לא: אי קסבר שבת זמן תפילין הוא. משום הכי שרי אבל לאצולי טפי מן המצוה לא: לאו זמן תפילין הוא. ושרו ליה רבנן דרך מלבוש משום דתכשיט הוא לגביה ולא משאוי ואע"ג דלאו אורחיה הכא משום הצלה שרי: במקום תפילין. הראוי להניח בו תפילין שאין כל הראש כשר להניח תפילין אלא קדקד לבד וצריך יש שם שהתפילין יושבים בו ואין בולטין כל כך כדלקמן ובשבת נמי באתרא דלא חזו ליה לאו תכשיט הוא שבולטין יותר מדאי והוי כמשאוי: דיד (ג). אין כל הזרוע כשר לתפילין אלא קיבורת כדלקמן: מנהג בזיון. להניח חבילה עליהן שרי ליה למנטריניהו[ו] התם: ראוי מי אמר. דגבי שבת לימא דתכשיט הוא: קיבורת. אבר אמצעי שבזרוע ובלע"ז רבדי"ן: רופס[פ]. רך ובלע"ז פונטינ"א: תנא קמא סבר שבת זמן תפילין הוא. ומשום הצלה לא מישרו ביה רבנן טפי מן המצוה דלאו תכשיט נינהו וכל שכן דכיון דזמן תפילין הוא ואיכא בל תוסיף אתי איסור בל תוסיף ומשוי להו עליה כמשאוי: ר"ג סבר לאו זמן תפילין הוא. והיינו טעמא דשרו ליה רבנן להצלה משום דתכשיט הוא הלכך כל כמה דהוי תכשיט שרי ומשום בל תוסיף ליכא הכא דאין כאן מצות תפילין כלל אלא כשאר מלבוש בעלמא: איבעית אימא דכ"ע שבת זמן תפילין הוא. ודכולי עלמא אינו תכשיט ובמצות צריכות כוונה קא מיפלגי: ת"ק סבר מצות צריכות כוונה. שהעושה מצוה צריך שיכוין בה[מ] הלכך זוג אחד אין טפי לא דאי מכוין למצוה איכא בל תוסיף בחד ואי לא מכוין למצוה תרוייהו משאוי נינהו ואין[י] כאן מצוה: ורבן גמליאל סבר מצות אין צריכות כוונה. הלכך מצוה איכא בל תוסיף ליכא דאין עובר על בל תוסיף אא"כ נתכוון למצוה וזה לא נתכוון ובכל חד אמרי האי למצוה. ולבי מגמגם לומר דכיון דלאו תכשיט נינהו נהי דבל תוסיף ליכא איסור שבת מיהא לא פקע והא ליכא למימר דלכולי עלמא תכשיט הם דאם כן לתנא קמא אמאי אסור לא ליכוין ולא ליתסר וליכא למימר נמי דלתנא קמא לא הוו תכשיט ולרבן גמליאל הוו תכשיט דאם כן לוקי פלוגתייהו בהכי ועוד היינו פלוגתא דלעיל דזמן ולאו זמן ונראה לי דהכי גרסינן תנא קמא סבר מצות אין צריכות כוונה ולכולי עלמא תכשיט הן הלכך כיון דלענין מיפק ידי חובתיה נפיק בלא כונה לענין בל תוסיף נמי אף על גב דלא מכוין להו למצוה איכא בל תוסיף כיון דזמן תפילין הוא ור"ג סבר צריכות כוונה לצאת ידי חובתו הלכך בבל תוסיף נמי לא עבר עד דמיכוין למצוה:
ואיבעית

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) [עי' תוס' לקמן לז: ד"ה ר"ש], ב) [עי' תוס' שם ד"ה ר"ג], ג) שבת קכ., ד) ע"ז מד., ה) מנחות לז: [ערכין יט:], ו) [שבת סא. וש"נ], ז) [ברכות יג. פסחים קיד:], ח) [לקמן צז:], ט) [דף צו:], י) מנחות לז:, כ) [ועי' תוס' סוכה ה: ד"ה אל יוכיח], ל) [ב"ב ה. סנהדרין כו:].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אי הכי זוג אחד אין כו' נ"ל ותיבת "נמי" נמחק: (ב) רש"י ד"ה זוג אחד וכו' דבלאו הללה: (ג) ד"ה דיד מאי איכא למימר אין כל: (ד) תוס' ד"ה מקום וכו' וסמך לדבר צרין דרוחבו: (ה) ד"ה ידך וכו' שקורין קוד"א. נ"ב ע' בתוס' פ' המלגיע שבת דף נב. ד"ה במרפיקו: (ו) בא"ד שלשים בפיסת יד אצבע שנים בקנה:

תורה אור השלם

א) וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: [דברים ו, ח]

הגהות וציונים

א] אפילו הן מאה (דפוסים ראשונים של הגמרא ושל המשניות): ב] ופושט וחוזר ולובש (דפוס ויניציאה רפ"ח): ג] תפילין התינח דראש (דפוס ויניציאה רפ"ח): ד] בדפוס ויניציאה רפ"ח נוסף במקום תפילין, וכ"ה בכת"י ובאו"ז סי' תקצב: ה] שלא ינהוג בהן מנהג בזיון מקום ראוי מי אמר (דפוס ויניציאה רפ"ח): ו] דפוס שאלוניקי שמתיירא, וכ"ה בכת"י וברש"י על הרי"ף: ז] צ"ל למקטרינהו (דפו"י): ח] צ"ל רופס (דפו"י): ט] דפוס שאלוניקי שיתכוון לה: י] דפוס שאלוניקי דאין: כ] צ"ל גדולים ורחבים (כ"ה באור זרוע ובתוס' הרא"ש, ובדפו"ר "מחבריהם", ופשוט הוא שאותיות "ור" שבתחילת התיבה התחלפו לאות מ): ל] נרצ"ל בשמושא רבה, או דקרי ליה מדרש (יפה עינים): מ] כן הגיה גם מהרש"ל [השלם]. ועי' רש"ש: נ] דפו"י "דציץ דרוחבו", ובתוס' לפנינו ככר מוגה ע"פ מהרש"ל. בבאור זרוע ובתוס' הרא"ש הוא כמו הגהת הב"ח: ס] נראה דחסר בהגהתו ויש להוסיף ששה בכל אצבע שנים בקנה (ולנוסח שלפנינו שכבר נוסף תיבת "כו'" א"צ להגהת הב"ח):

הלפטות זו כנגד זו [סוכה ז.]. יותר על כן. לעיל מיניה איירי בבונה עלייה מבית לבית שבשני לידי רשות הרבים וכן גשרים המפולשין לרשות הרבים דשרי ר' יהודה לטלטולי תותיה משום פי תקרה יורד וסותם בפרק כל גגות העיר וקאמר בברייתא יתר על כן אפילו היכא דליכא פי תקרה הואיל ואיכא שתי מחיצות מעלייתא מחיצה הבית מכאן ומחיצת בית השני מכאן סגי בתקנתא פורתא. לחי מכאן. אצל פתח הבית האחד. ולחי מכאן. אצל פתח השני לאותו בית עצמו והוא סתימה לשני ראשי רשות הרבים ומותר לטלטל מבית לבית [לעיל ו.]. בשתי פאות של אחד מן הבתים להיכר בעלמא דקסבר רבי יהודה שתי מחיצות הוו רשות היחיד מדאורייתא והא איכא שתי מחיצות מעלייתא מחיצות של שני בתים [שבת ו:]. מהדיא אין מהא ליכא למשמע מיניה. מההיא ודאי שמעינן להו וכו' לא הוה שמעינן ליה [שבועות לא:]. המוצא תפילין. בשבת בשוק או בדרך [שבת סב.]. בשבת בשדה [ביצה טו.]. מכניסן. לעיר דרך מלבוש. זוג זוג. כלדרך שהוא לובש בחול אחד בראש ואחד בזרועו ואחד בזרוע ומניח זוג אחר ומכניסן וחוזר והולך ולובש זוג אחר ומכניסן תפילין של ראש ושל זרוע קרי זוג זוג [ביצה שם]. נותן בראשו. כלדרך הנתתן בחול ומכניסן וחוזר והולך וכן כולן [שבת שם]. [ע"כ שייך לעמוד א]

טפי. יותר [שבת קכז.]. כל כלי תשמישו. שצריכין לו לאותו היום כגון כוסות וקערות [שם קכ.]. במקום תפילין. צריך שבראשו למעלה מן הפדחת מקום שמוחו של תינוק רופס. מקום יש בראש וכו'. שרחב התרין מקום (כדך שני לרועות) [רחב ב' קלעות] [ע"ז מד.]. על ידך. אלו תפילין שבזרוע. בין עיניך. אלו תפילין שבראש [דברים ו, ח]. קיבורת. כרדו"ן בלע"ז בגובה הזרוע רחוק מן האציל מעט [ערכין יט:]. היכא. אקדקד קאי. רופס. רך כשהוא קטן בן שנה [מנחות לז.]. מצות צריכות כוונה. שיהא מתכוין לשם מצות [ברכות יג.].